

raad voor cultuur
raad voor cultuur
raad voor cultuur

R.J. Schimmelpennincklaan 3
postbus 61243
2506 AE Den Haag
telefoon +31(0)70 310 66 86
fax +31(0)70 361 47 27
e-mail cultuur@cultuur.nl
www.cultuur.nl

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
mevrouw M.J.A. van der Hoeven
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

datum: 14 december 2006
uw kenmerk: MLB/LB/2006/42.037
uw brief van: 20 november 2006
ons kenmerk: bib-2006.03425/2

onderwerp: operationeel plan voor integratie bibliotheekvoorziening blinden en slechtzienden

Geachte mevrouw Van der Hoeven,

De Raad voor Cultuur heeft onlangs uw adviesaanvraag over 'Zicht op samenwerking' ontvangen, vergezeld van het operationeel plan dat voorziet in de integratie van de bibliotheekvoorziening voor blinden en slechtzienden. De Raad biedt u hierbij zijn advies aan.

In december 2005 heeft de Raad ingestemd met de hoofdlijn van de beleidsbrief *Bibliotheekvoorziening voor blinden en slechtzienden 2006-2008*¹, te weten de integratie van het blindenbibliotheekwerk in het reguliere stelsel van openbare bibliotheken. Kern van de beleidsbrief - en van het nu voorliggende operationeel plan - is de afbouw van de bestaande 'loketten' voor algemene lectuurvoorziening in aangepaste vorm, en de opbouw van één nieuw centraal loket. Dit loket is bedoeld als voorziening voor niet-ambulante gebruikers en zal tevens als *backoffice* fungeren voor de openbare bibliotheken, die in de toekomst als 'servicepunten' gaan functioneren.

De Raad liet in zijn voorgaand advies weten de gekozen beleidsrichting te beschouwen als een belangrijke stap naar het beëindigen van de geïsoleerde en verkokerde positie van het blindenbibliotheekwerk. De Raad gaf echter ook aan in de beleidsbrief een aantal voorwaarden te missen om de structurele kwaliteit van deze specifieke bibliotheekvoorziening te waarborgen. Een aantal belangrijke aspecten was zijns inziens niet of onvoldoende uitgewerkt, zoals de inbreng van de gebruiker en de overdracht van expertise. Hierdoor waren de gevolgen van de voorstellen voor de

¹ Kenmerk MLB/LB/2005/53.249, d.d. 1-12-2005.

eindgebruiker niet duidelijk. Daarnaast maakte de beleidsbrief onvoldoende duidelijk op welke wijze de toekomstige subsidiestromen zouden verlopen en hoe de bijbehorende verantwoordelijkheden dienden te worden ingevuld.

Het nu voorliggende operationeel plan neemt een deel van deze zorgen weg. Zo wordt een garantie gegeven dat de huidige klanten van de bestaande blindenbibliotheken die niet van hun plaatselijke openbare bibliotheek gebruik kunnen of willen gaan maken, terecht kunnen bij het centraal loket.

Ook is de inbreng van de gebruikers nu beter gewaarborgd, door onder andere het instellen van een gebruikersraad en door structurele samenwerking met de Federatie Slechtzienden- en Blindenbelang.

De overdracht van expertise en kennis, zoals onder meer neergelegd in het automatiseringssysteem LOIS ('Loketondersteunend Informatiesysteem'), lijkt eveneens gewaarborgd in het nieuwe plan. Gezien het feit dat het LOIS in de afgelopen jaren met overheidssubsidie is opgebouwd, is het niet meer dan logisch dat dit systeem in de toekomst alle betrokkenen ter beschikking komt, opdat relevante data ten goede komen aan het gehele (blinden)bibliotheekwerk.

De Raad beschouwt het als zeer positief dat het is gelukt met de betrokken partijen overeenstemming te bereiken over de uitvoering van de integratie. Over de spreiding en structurele waarborging van de toekomstige dienstverlening wil de Raad nog het volgende opmerken.

Uit het operationeel plan valt niet duidelijk op te maken in hoeverre het daadwerkelijk de bedoeling is te investeren in de ontwikkeling van regionale en lokale dienstverlening. Weliswaar wordt de wens uitgesproken tot algemene uitrol en spreiding van de dienstverlening, maar dit verhoudt zich niet tot het exploitatiemodel. Zo strookt het startbedrag voor de basisbibliotheken niet met de eisen die worden gesteld voor de inrichting van de serviceniveaus, inclusief het basisniveau (niveau 2). Ook voorziet het operationeel plan in het aanstellen van 'regionale specialisten' maar wordt de financiering hiervan ná de opstart, in het midden gelaten.

Duidelijk is dat het primaat van de dienstverlening voor de *huidige* gebruikersgroep ligt bij het centraal loket. Als daarnaast echter ook de ambitie bestaat om op langere termijn *nieuwe* gebruikers op lokaal niveau complementaire service aan te bieden, dan zal daarin wel degelijk op voorhand het nodige geïnvesteerd moeten worden.

Toekomstige gebruikers zullen zich immers eveneens tot het centraal loket wenden als een lokale bibliotheek geen of onvoldoende te bieden heeft op dit specifieke vlak. Dit wringt met het voornemen de lokale dienstverlening op langere termijn af te stemmen op de behoefte ter plaatse, en met het voornemen de mogelijke groei van deze dienstverlening 'organisch' te laten verlopen. De Raad dringt dan ook aan op tenminste een zeer gedegen monitoring van de uitrol en spreiding van de dienstverlening.

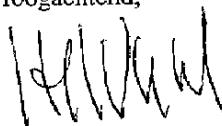
raad voor cultuur
raad voor cultuur
raad voor cultuur

pagina: 3
bib-2006.03425/2

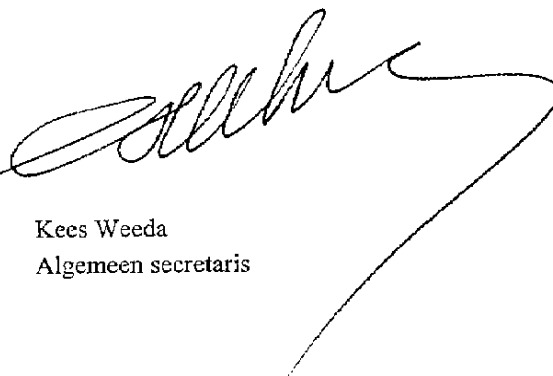
Het onderbrengen van het blindenbibliotheekwerk in het openbaar bibliotheekstelsel betekent dat de gemeentelijke en provinciale overheden betrokken worden bij het decentrale deel van de dienstverlening (de zogeheten servicepunten). De Raad beschouwt deze constructie als risicovol, aangezien het operationeel plan verschillende verborgen, soms aanzienlijke kostenposten bevat, terwijl het om een vooralsnog beperkte doelgroep gaat. Het staat gemeenten en provincies vrij om te bepalen in welke mate zij in de dienstverlening voor blinden en slechtzienden willen investeren, terwijl tegelijkertijd niet duidelijk is hoe omvangrijk de doelgroep momenteel is of in de toekomst zal worden. Gebruikers kunnen zich immers ook tot het centrale loket wenden.

De hier geschetste situatie, waarin de bibliotheken autonome partijen zijn en de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het openbaar bibliotheekwerk is verdeeld over de drie overheidslagen, vormt een fundamenteel probleem voor de bibliotheeksector, dat zich niet eenvoudig het hoofd laat bieden.² Desalniettemin meent de Raad dat, gezien het belang van continuering van dienstverlening aan deze specifieke (en kwetsbare) doelgroep, van de andere overheden verwacht mag worden dat zij borg zullen staan voor - tenminste op regionaal niveau - een gedegen dienstverlening aan deze doelgroep, met een adequate spreiding. De Raad vertrouwt er op dat de drie verantwoordelijke overheden zich hier gezamenlijk voor zullen (blijven) inspannen, vanuit het besef dat de openbare bibliotheken wezenlijk kunnen bijdragen aan de volwaardige emancipatie en participatie van blinden en slechtzienden in de maatschappij.

Hoogachtend,

Els H. Swaab
Voorzitter

Kees Weeda
Algemeen secretaris

² De Raad zal hier nader op in gaan in zijn op handen zijnde advies 'Agenda cultuurbeleid en basisinfrastructuur', dat begin 2007 zal verschijnen.